

פרוטוקול מס' 48

מישיבת ועדת הכלכלה שהתקיימה
ביום ג', ה' בכסלו תשל"ה, 19.11.74, בשעה 13.30

נכחוני:

חברי הועדה:
ש. תמיר - היו"ר
א. אבטבי -
פ. גרופר
י. דרניצקי (יו"ר)
א. זילברברג
מ. חריש
א. לבני
י. מודעי
ע. פינרמן
י. שערי

מוזמנים:
מר גבתון - מנכ"ל משרד התיירות
מר זילק - מטעם משרד התיירות
מר קולני - מטעם משרד התיירות
מר בליזובסקי - מטעם משרד התיירות
מר גידרון - מטעם משרד התיירות
גב' חביב - מטעם משרד התיירות
גב' טנחסוביץ - מטעם היועץ המשפטי לממשלה
מר ליכט - מטעם התאחדות מתי המלון
מר ספרא - מטעם "אגד תיור"
מר יציב - מטעם "אגד תיור"
מר אייזנמן - מטעם יונייטד טורס
מר בן-ארצי - מטעם יונייטד טורס
מר מלמוד - מטעם אגודת מורי הדרך
מר גורן - מטעם אגודת מורי הדרך
מר שרף - מטעם התאחדות סוכני הנסיעות
מר מולד - מטעם התאחדות סוכני הנסיעות
מר אלמוג - מטעם התאחדות סוכני הנסיעות
מר רזיאל - מטעם התאחדות סוכני הנסיעות

מזכיר הוועדה: י. פלקסר

היועץ הכלכלי לוועדה: ד. לב

רשמה: ש. ברקת

סדר - היום: חוק שירותי תיירות.

295

(מקל) 25.11.74

היו"ר ש. חמיר:
אני מקבל בכרחה את מנכ"ל משרד-התיירות ואח האורחים המשתתפים בפגישה זו. בטרם ניגש להמשך הדיון בחוק שירותי תיירות, אני רוצה להביא לחשומה לב חברי הוועדה שני נושאים:

קודם כל, קיבלתי מכתב משר-החקלאות כחשובה לפנייה שלני בעניין מכסות המים (הצעה חבר-הכנסת זילברברג). שוחחתי עם השר בעניין זה, ויש הוראות לעכב את גביות הביניים עד לסיום הבירור המדויק, לגבי כל כפר ולגבי כל משק בעל משמעות. הוא מניח שחוק חודש העניין יסתיים, והוא יופיע בפני הוועדה (קורא מכתב שר-החקלאות).

שנית, הזמנתי את יושב-ראש מועצת המנהלים החדש של חברת "צים", מר יקותיאל. הוא יהיה בארץ בעוד שבועיים וישיב לשאלות חברי הוועדה על-פי הזמנתנו. נושא התחבורה הוא בתחום סמכותה של וועדת הכלכלה, ו"צים" הוא אחד מענפי התחבורה החשובים. עד לבואו. אני חושב שמחובתנו, כוועדה פרלמנטרית המופקדת על אחת מחברות הענק שהוקמו בכספי הציבור, לנקוט עמדה לגבי התופעה שכבר התפרסמה ברבים. נתברר שיש חשדות כבדים על הצדק שעסק בניהול חברת "צים" ו"החברה לישראל" כי עברו מספר עבירות פליליות, שעולות גם מן הדוח וגם מהודאה מפורשת מפי מר צור, כפי שהיא התפרסמה בעתונות. העבירות הן: קשירת קשר לעבור על חוק החברות, על ידי מימון של בעלי מניות לצורך רכישת מניות או מילוי חובות אחרים של בעלי מניות (מה שנקרא שם "מימון סיבובי"); קשירת קשר נוספת להציג מצג-שוא בפני ממשלת ישראל על נתונים מסויימים, וכך לזכות בטובות ההנאה שהחוק לעידוד השקעות הון (מה שנקרא בלשון עממית "חוק החברה לישראל א") נותן למי שיעמוד בשורה של מבחנים - כאילו אמנם עמדו במבחנים הללו, בשעה שלמעשה קשרו להונות את ממשלת ישראל בדבר העמידה במבחנים אלה; קשירת קשר לעבור על חוקי מטבע זר, תוך כדי עבירה בפועל על חוקי מטבע זר ועל חוק מס ההכנסה, כשהמדובר בכספי ציבור ובהברות שמקבלות טובות הנאה מיוחדות ומעמד מיוחד מטעם המחוקק, בהבחנה לחברות פרטיות ולחברות ציבוריות אחרות.

אפני הושב-שמתפקיד וועדת הכלכלה להצביע על כל עבירה בחוק כשמדובר באנשים פרטיים, מה עוד שיש חוקים אשר עוברים עליהם אזרחים רבים משום שהציבור פשוט אינו יכול לעמוד בהם. אבל כאשר מדובר בחברה ממשלתית, שבראשה עומד מי שהיה מנכ"ל משרד המסחר והתעשייה, וכאשר כל זה נעשה לפי הפרסומים, בשטח שלא היה רחוק מתחום הפיקוח של שר-האוצר לשעבר - הרי זו תופעה חמורה חסרת תקדים: אף על פי שפורסם ברבים שאמנם כך עשו כדי לעבור על החוק (נאמר במפורש "לא יכולנו לתת בוזנוסים לחברים בכירים במפעל כי היה צורך לשלם הרבה מאד מס, לכן שילמנו להם בשוויץ") שום דבר לא קרה; דברים שכל אזרח רגיל שאינו נהנה מחסינות מיוחדת וגיבוי מיוחד, היה מזמן נעצר ועובר חקירה קשה מאד, הנה כאן ניתנה הצהרה לעיתונות, ויש טיפול בכסיות משי וביד רכה, במידה שחורגת ממה שמקובל בארץ הזאת לגבי כלל האזרחים. זוהי תופעה שהדעת איננה טובלת, ביחוד בשעה שאזרחי המדינה ניתבעים לקרבת קשים, לגבי חלק מהם קשים מנשוא. לפני שאנחנו עוברים לכל הציף אחר בסדר היום, מחובתנו לשמוע את דעת חברי הוועדה בנושא זה, ולהעביר את הדברים הנאמרים כאן לחשומה לב שר-התחבורה המופקד על חברת "צים", שר-האוצר, ראש-הממשלה והיועץ המשפטי לממשלה. נפתח בדיון קצר כדי לאפשר לחברי הוועדה להביע דעתם, ולאחר מכן נעבור מיד לסעיף שעל סדר היום.

א. זילברברג:
יש לי הצעה לסדר: רצוי מאד שנזמין ונשמע מה בפי אנשי "צים". אני מציע שנפתח היום בהודעה היושב-ראש, ואת הדיון נקיים לאחר שנשמע דוח-מפיהם.

י. מודעי:
אני מקבל את הצעה חבר-הכנסת זילברברג, ואני מסתפק המעט בהערה קצרה: אם כי אני מקבל באופן כללי את הצגת הדברים על-ידי היושב-ראש, אני חייב להתריע על הגדרה מסויימת שלדעתי עשויה להטעות אותנו וגם את הציבור. אני מציע לא לומר "תופעה חסרת תקדים" כפי שהתבטא היושב-ראש, אלא "חסרת תקדים ידוע לציבור". אני משוכנע שנוסף לאשמה המוטלת על הפונקציונרים שמתפקדים את שני הנושאים אשר הובאו לידיעת הציבור, הסכנה טמונה בשיטה ולא רק באישים המסויימים האלה. קראתי ראיון לעתונות של חבר-כנסת מכובד, שאמר "היטעו אותנו מאחורי הגב". משתמע מכך כאילו שלמועצת המנהלים אין תפקיד לבדוק את הדברים שמגישים להם; זוהי השיטה, ובכך השתתפו מנכ"לים, חברי מועצות מנהלים ואישים מכובדים מאד. מדברים אלה אני למד כי למעשה החברות האלה נועדו להיות מחופעות כפי שלמעשה תופעלו. מאחר ואני יודע שיש הרבה מאד חברות ממשלתיות וציבוריות, אני חושב שכדי שלא נצטרך לחקן את דברינו בעתיד כאשר יתגלו דברים נוספים, מוטב לומר "חסר תקדים ידוע לציבור".

מ. חריש:
גם לי יש, כמו לרבים אחרים, ביקורת חמורה וטענות חמורות, אבל נדמה לי שהנושא רציני מדי מכדי שלא נדון בו בצורה שיטתית.

אח עניין "צ"ם" עדין לא בדקנו, ואין טעם להאשים חבר את כל המערכת. לכן אני מציע שהנושא יעלה לדיון בצורה מסודרת. יש כמה עובדות רקע שאנחנו צריכים ללמוד בצורה יותר יסודית כדי שנוכל להתייחס באופן ענייני. אני מציע לכן לקבוע מועד לדיון, ויתכן שבדיון הזה נשמע לא רק את אנשי "צ"ם" אלא גם את היועץ המשפטי.

י. שערי:

יש כמה נושאים קונקרטיים שנחגלו על ידי ועדת החקירה, ויש גם צורך בדיון כולל על אופן פעולתן של החברות הממשלתיות. הנושא הזה מתקשר עם הדיון שרצינו לקיים על שיטת עבודתה של "החברה לישראל". לפיכך, אני מחייב דיון רציני בנושא, אבל בצורה מסודרת: יש צורך לדון בצורה יותר יסודית בדוח בעניין "צ"ם", ויתכן שיש מקום לדרוש צעדים נגד כל הסטיות שהתגלו; כמו כן אנחנו צריכים לקיים דיון יסודי על שיטת עבודתן של החברות הממשלתיות, על הסמכויות והסטוס של מועצות המנהלים, על האופן בו הן עומדות באחריות המוטלת עליהן, וביוצא בזה.

פ. גרופר:

אני מחייב את דעתו של היושב-ראש. גם אני מציע שלא נדון רק על דרכי הניהול של החברות הממשלתיות, אלא שלגבי כל חברה ממשלתית אשר פעולתה נמצאת בתחום הפיקוח של הוועדה שלנו, נדון על דרכי פעולתה לגופו של ענין. אולי אם כל ועדה פרלמנטרית תקיים דיונים כאלה ותבידוק את פעולתן של החברות שבתחום פיקוח באופן יסודי, נוכל למנוע הרבה דברים ולא צריך יהיה לדון אחר מעשה.

א. אבטבי:

דוקה בתקופת המשבר הנוכחית, אין ספק שהוועדה צריכה להיכנס לדיון בנושא, בעקבות החקירה וההודאה. אני מציע שהנושא יכלל במדר-היום, וכאשר יעלה לדיון יבואו החברים המקורבים בבעיות הללו וימסרו מה הם עשו - ובעיקר מה יש להגיד לחברות הממשלתיות בקשר לשיטתן.

י. מודעי:

אני מבקש להביא מראש לידיעת חברי הוועדה שמות המנכ"לים ושמות חברי מועצות-המנהלים, לפני שניכנס לדיון המפורט. יתכן שכבר מזה אפשר יהיה לראות את השיטה.

היו"ר ש. תמיר:

בשעתו קיבלנו החלטה, שאני חושב כי היא מקובלת על דעת כל החברים, לדון על החשלוכות של מה שקרה בחברה לישראל על המשק הישראלי בכלל. המתוו עם נושא זה עד להופעה שר-האוצר בפנינו, כדי שבהזדמנות זו נוכל לשאול אותו שאלות. זה יהיה ביום ה' הקרוב בישיבת הוועדה בתל-אביב. מוסכם עלינו שיתחן את כל אופן הניהול של החברות הממשלתיות, מה שקרא חבר-הכנסת מודעי "השיטה". ואולם לגבי חברת צ"ם יש לנו תובה מיוחדת: זו חברת החברותית, ולוועדה הזאת הסמכות לקבוע עליה ישירות. הדוח שפורסם בעתונות איננו הדוח המלא, אלא חלק שהודלף. כאשר אמרתי כי המעשה הוא חמור וחסר-חסדים, הרי כאדם שעסק רבות בחשיפת שחיתויות בארץ הזאת התכוונתי לעצם התופעה שנמסרה הודאה על-ידי אישיות כל-כך רמה-מעלה על עמידה על חוק, ולא קרה שום דבר. אינני מדבר על המעשים עצמם, אני מדבר על חוסר כל תגובה להודאה הזאת. מה עושה את ההבדל מבחינת טיפול המשטרה, בין יהושע בן-ציון ובין אנשים שנשאו בעמדה רפה של נאמנים מטעם הציבור? ביום ה' נוכל להציג שאלות לשר-האוצר, לגבי הדברים השייכים לתחום טיפולו, ואילו המשך הדיון יהיה מיד לאחר מכן. עתה נפנה לסדר-היום הקבוע, ועם האורחים המליחה.

חוק שירותי תיירות, תשל"ג-1972

היו"ר ש. תמיר:

עד כה עסקנו בסעיף ההגדרות. בינתיים נתקבלה פנייה מטעם החברה להגנת הטבע, המבקשת לעשות בהגדרות אבחנה, באופן שיכללו רק גורמים הפועלים לשם מטרות עסקיות. נציגי החברה יופיעו בפני הוועדה כדי לטעון בנקודה זו. יתכן שגם למשרד התיירות יש הערות בענין זה, בכל הסיף לתנועות הנוער ומוסדות חינוך אחרים. כדאי שהעניין יובא גם לתשומת לבו.

מר קולני:

הצעת החוק, כפי שהיא בפני הוועדה, היתה גם בידי משרד-התיירות.

גב' פנחסוביץ:

זיכרתי עם היועץ המשפטי לממשלה, בעקבות שאלתו של היושב-ראש כיצד מגדירים את המונח "ישראל" המונח והבעיה התעוררו בחוקים רבים. לדעתו הטיורים מתקיימים בישראל, ואילו במידה שהם מתארגנים בשטחים המוחזקים הרי זה לפי היתר של המימשל הצבאי, (אין צורך להוסיף על המונח "בישראל" גם את המונח "ובשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל"; די במונח "בישראל").

היו"ר ש. תמיר:

אם ישנו משרד תיירות שפועל רק בבית-לחם, החוק הזה חל עליו?

גב' פנחסוביץ:

באותה מידה שיחילו אותו עליו בצו של המושל הצבאי - כשם שהמושל הצבאי החיל על השטחים המוחזקים את צווי המחירים

והפיחות.

מר קולני:

קיימת תיקה עניפה בשטח התיירות, הנמצאת בתוקפה עוד מן התקופה הקודמת. הוכנסו שינויים מסויימים בתחיקה הזאת

על-ידי המושל הצבאי.

היו"ר ש. תמיר:

לא מוצג, בהגדרת משרד, המונח "ישיבת ביקור".

מר קולני:

בחוק כניסה לישראל מוגדרת פרוצדורה של כניסה לישראל למי שאיננו ישראלי. האשרה יכולה להיות לישיבת מעבר, כלומר ללא יותר משבעה ימים, או לישיבת ביקור - לתקופה של עד 3 חודשים. הרוב המכריע של החיירים נכנסים לשתי קטגוריות אלה. היו בוועדה הערות, כאילו החוק מטפל רק בהגנה על חיירים מחוץ לארץ ולא על חיירים ישראליים. אני רוצה לציין שהגדרה של בית מלון, למשל, אנחנו כוללים כל מלון ל-5 אנשים או יותר, ולא נאמר שהוא מיועד לחיירי חוץ דוקא. אבל, מכיוון שיש צורך באבחנה הזו במקומות מסויימים, אפשר להוסיף הגדרה "חיירי חוץ" כאשר מדובר בעניינים ספציפיים, ואילו בדרך כלל הכוונה היא לכל החיירות.

היו"ר ש. תמיר:

כבר בהגדרה של "משרד לחייר" ציינו שקשה מאד לקבוע מדוי "משרד בישראל" המיועד כולו או רובו לחיירים; כדאי לשקול

מחדש את הנוסח שהצעתם;

מר רזיאל:

רציתי להציע לאמץ הגדרה שמופיעה בצו הקיים: חייר - אדם המקבל שירות של משרד לחייר.

היו"ר ש. תמיר:

הצעת חוק זו בנויה על קונצפציה אחרת מאשר הצוים, וההצעות צריכות להתאים לקונספט הזה.

מר קולני:

אנחנו רוצים לתת הגנה מסויימת אפילו לחייר שגר אצל קרובו וגם לכל הציבור שנזקק לבתי מלון מאידך. בצו מתכוונים רק

לקליינטים של סוכנויות הנסיעות.

מר גיבתון:

ההגדרה שהצענו כאן ל"חייר" מתאימה להגדרות הבינלאומיות, והשלב שבמשא ומתן בינלאומי נוכל להשתמש במונח מקובל על הכל.

סעיף 2

(היושב ראש קורא את הסעיף)

היו"ר ש. תמיר:

נוצר כאן מצב משונה: יש מסעדות שקיבלו הלוואות ממשרד החיירות, ואינן כלולות כאן; מאידך, בתוך בית מלון אנחנו כוללים כאן גם את המסעדות, גם מספרות וגם חנויות שונות שנמצאות בתחום המלון.

מר קולני:

משרד החיירות איננו שואף ליצור לעצמו אימפריה ולשלוט על כל השירותים שהיירים עשויים להיזקק להם. רק שירותים שניתנים בבית המלון בו גר החייר, יש מקום להציג בפניהם דרישות מיוחדות. זו כבר מסגרת רחבה למדי, שיש לה הצדקה מסויימת מפני שכל הגורמים האלה נהנים מן ההטבות ומן המעמד של בית המלון; אין לנו יכולים לפקח על שירותים שמחוץ למסגרת רחבה זו. בסעיף 10 של החוק יש התייחסות למסעדות שקיבלו המלצה שלנו ולפעמים גם תמיכה שלנו. אנו דואגים שהמסעדות האלה ימלאו דרישות בהתאם למה שאנחנו קובעים, כתנאי לקבלת הפמל שלנו כהמלצת משרד החיירות.

מר ליכט:

אין כל הבדל מהותי בין מסעדה שמשרתת בעיקר חיירים ובין מלון; ישנם בתי מלון שבהם לאו דוקא החיירים עיקר האורחים. נדמה לי שההבחנה הזאת שלפיה בתי המלון הם בסמכות משרד החיירות ואילו המסעדות בסמכות משרד המסחר והתעשייה, מלאכותית לחלוטין. לפי דעתי חנות שנמצאת במלון, צריכה להיכנס למסגרת החוק רק אם השירות ניתן על ידי בעלי המלון, ולא מפני שהיא נמצאת מבחינה גיאוגרפית במקום הזה. אין הבדל בין חנות כזאת לבין כל חנות אחרת.

היו"ר ש. תמיר:

אני מבין שאי-אפשר להבחין בין חנות מנוהלת על ידי בית המלון ובין חנות שהמלון מסר למישהו אחר קונצסיה לניהולה; אי-אפשר לדנוש מן החייר לדעת שהוא יכול להתלווין במקרה כזה ולא יכול להתלווין במקרה אחר.

גב' פנחסוביץ:

נאמר כאן בפירוש "שירותים" ולא "מכירת מצרכים". אילו רצו לכלול חנויות, היו צריכים לומר זאת במפורש.

מר גיבתון:

הבעיה קיימת. מה שמוצע בחוק מצלם את המצב הנוכחי: השירותים ניתנים על ידי המלון עצמו. משרד החיירות היה רוצה לכלול גם את בתי העסק שנמצאים במוקדי החיירות, פדי לפקח על התנהגות הוגנת, אבל היום זה לא קיים. אותם תחומים שכיום נמצאים בסמכותם של משרדים אחרים, לא נכללים בחוק הזה.

היו"ר ש. תמיר:

אפילו לגבי הדיור עצמו: מה קורה אם חייר שבא למלון, ומכיוון שאין חדר פנוי מפנה אותו המלון לבית סמוך?

אסור למלון לעשות זאת.

מ. חריש:

ברור שיש כאן הרבה בעיות שוליים. יתכן שצריך יהיה להרחיב את הדיבור על כך כאשר נדון בסעיף 10. נדמה לי שאם נותנים לבית עסק סמל, ויש לו משמעות אפקטיבית, זה עונה על השאלה.

מר בן-ארצי:

ביקשנו להרחיב את סמכויות משרד התיירות, כדי שיכללו גם המסעדות. היום יכולים לקחת כל מהיר שרוצים. לפי דעתנו צריך לכלול בסעיף 2 את כל המקומות האלה שהתיירים נזקקים להם בעיקר, ולא צריך להמתק בהתייחסות שבסעיף 10.

א. לבני:

אני מבין שמטרת החוק היא לגרום לכך שתייר העוזב את הארץ יוצא מכאן שבץ-רצון. יחד עם זאת צריך גם לחשוב על מצבו של בעל העסק, שעלולים לבוא אליו פקחים מצד משרד התיירות, מצד משרד המסחר והתעשייה, מצד העירייה וכולי וכולי.

היו"ר ש. תמיר:

לא ברורה האבדנה בסעיף קטן (2) "הסעת נוסעים בנסיעות בין-לאומיות".

מר קולני:

הפרת האניות והכרות התעופה הן בסמכות משרד התחבורה, ולא משרד התיירות.

היו"ר ש. תמיר:

אם אני רוצה להצטרף למיור לכמה ארצות, אני יכול לקנות את הכרטיס בחברת תעופה; האם החוק הזה לא חל?

מר גיבתון:

משרד הנסיעות כלול בחוק, אבל החברה המסיעה - למשל "אל-על" - לא כלולה.

מ. חריש:

התייר צריך להיות מוגן באותה מידה אם הוא קונה את כרטיס הנסיעה שלו בטובנות נסיעות או במשרד של חברת "אל-על"; גם אלה וגם אלה מוכרים סיורים שכוללים גם לינה אוכל וכו'.

מר גיבתון:

אם מדובר במכירת "החפילה" כולה, דינם כדין סוכנויות נסיעה.

מר רזיאל:

צריך לקרוא לילד בשמו. בצו הקיים הסכימו על הנוסח "משרדי חברות תעופה וספנות הפועלות בישראל הנמצאים בשליטתן הבלעדית של חברות אלה". זה מצמצם מכהינת ההסעה, אבל לא נותן מקום לכל מיני פירושים שיאפשרו מכירת שירותים בחוץ לארץ גם לחברות התעופה.

י. שערי:

חברה יכולה למלא כמה פונקציות. אם חברת תעופה ממלאה גם פונקציה של משרד נסיעות - הפונקציה הזאת צריכה להיות בפיקוח משרד התיירות.

היו"ר ש. תמיר:

אני גם חושב שהמונח "וכל עיסוק אחר" יותר מדי מקיף. אינני חושב שיש מקום לנסתאות כל כך כלליות, בחוק שנותן סמכויות רבות מאד לשר.

מר קולני:

במחקר שנעשה לפי בקשת ארגון מוסדות התיירות הבינלאומיים, נעשתה השוואה בין חוקי התיירות הקיימים בארצות שונות. נבדקו 25 חוקים הדינים בסוכני נסיעות, והתגברות מסתבר שונות משימה לשיטה. כיום הגדרת העיסוקים של סוכנויות הנסיעות מפורטת מאד בצו הקיים; כאן רצינו לתת הגדרה מקיפה, כדי לא לחזור על כל הפירוט הארוך.

היו"ר ש. תמיר:

הצעתם נוסחה יותר מדי כוללת, המאפשרת לכלול כאן אפילו בריכות שחיה, מועדוני לילה וכולי. לפי דעתי יש להעדיף את המירוט המוגדר על פני הנוסחה הזאת.

לבני סעיף קטן (4) נדמה לי שאנא מקנה לכם סמכות גם על מוזיאון

ישראל ואפילו על הכנסת...

מר גיבתון:

נאמר במפורש "מוסדות המיועדים לביקורי תיירים"; המוזיאון ובוודאי הכנסת, אינם מיועדים לכך.

היו"ר ש. תמיר:

אני מציע לומר "מוסדות המיועדים בעיקר לביקורי תיירים".

מר רזיאל:

כדאי אולי לציין שהמדובר במורי דרך המקבלים תמורה, כי שזה לא יתול על מי שמוכיל את קרוביו לביקור במוסד כזה.

מר מלמוד:

יש גופים שעושים את ההדרכה ללא תמורה כביכול, אבל למעשה עוברים ביוזעין על החוק; אני מתכוון למוניות, למשל, שאגב הטעה גם מסבירים את המקומות בהם עוברים... כמו כן יש קבוצות של תיירים שנסעות בארץ בהדרכה כמרים.

היו"ר ש. תמיר:

לבני סעיף קטן (5) הייתי מציע גם כן להוסיף "הנועדים להשתתפות תיירים בעיקר". תיירים משתתפים בארץ בהרבה מאד דברים - אפילו בכנס של מפלגה, לפעמים. בכל זאת אינכם יכולים להרחיב את הסעיף עד כדי כך.

זה וצדאי מתנגש עם פעולתו של משרד החינוך. אני חושב שהסעיף הזה מיותר.

א. לבני :

זה ענף מאז מפותח היום בתיירות הבינלאומית יש חברות המתמחות בכך, וצריך שיהיה על זה פיקוח.

מר גיבתון :

נכון שזה הפך היום לענף מסחרי, אבל כפי שזה מנוסח כאן זה מקיף כל מוסד ישראלי הארגון איזה שהוא סימפוזיון או כנס. המוסדות לחינוך גבוה, למשל, וגם המפלגות, וההסתדרות הכללית, מארגנים כינוסים שמשתתפים בהם זרים.

מ. חריש :

זה צריך להיות על בסיס מסחרי.

מר גיבתון :

מדובר על עיסוק בדרך קבע על בסיס מסחרי: מורי דרך, מארגני קונגרסים. צריך להציג בתניהם דרישות לגבי הכישורים של הצוות. סעיפים אלה באים להגן דווקא על אלה שעוסקים בכך ושומרים על רמה מסוימת, מפני תחרות של אחרים שלא נדרשים לעמוד בתביעות ולכן יכולים גם להעסיק אנשים שלא קיבלו הכשרה לכך.

מר קולני :

איך אתם מגדירים "קבע"?

א. זילברברג :

זאת יקבע בית המשפט.

מר קולני :

אפשר להגדיר "מארגן כנסים" בסעיף ההגדרות, ואז זה יכלול את כל אלה שמארגנים אליהם.

מר רזיאל :

(היושב ראש קורא את הסעיף)

סעיף 3

שר-התיירות מתכוון לקבל בחוק זה סמכויות כל כך נרחבות, שאם אתם רוצים שהצעה זו אי-פעם תעבור את הוועדה, מן ההכרח שתמצמו ותסייגו את הדברים.

היו"ר ש. תמיר :

מר גיבתון :

אנחנו נלך בדרך של צמצום בהגדרות, אבל לא צמצום בסמכויות. צריך לדאוג שהפיקוח לא יהיה על דברים שאין סיבה ואין כוונה לפקח עליהם. אני מקבל את ההערות שנשמעו כאן, אולם צריך גם לדאוג שהפיקוח ביחס לאותם שירותים שנועדו לתיירים בלבד, יהיה אפקטיבי. אנחנו לא צריכים את הסמכויות לשם פיקוח לשמו, אלא לשם אבטחת תמורה נאותה לחיד על כספו. לעומת זאת אפשר להגדיר בצורה יותר מצמצמת מה הם שירותי התיירות.

מר רזיאל :

אם ינסו מחדש את סעיף 3, אבקש להפנות תשומת לבכם לכך שבסעיף 11 ניתנת הרשות לשר לפטור מאותם הנאים שנקבעים כאן, את מי שהוא מוצא לגביו סמכות כזאת לתת פטור למישהו שהשר רוצה בכך, איננה קיימת אפילו בהוק הפיקוח על מצרכים ושירותים. לאור הניכונים שהיו לנו בוועדות המייעצות, התעוררו חששות רציניים מאד. הוועדות פועלות בתחום התקנות האלה, והיה מאד חשוב שכתגים לשר סמכויות כל כך רחבות, להיב אוחו לפחות להקים מסגרת מסוימת של ועדות מייעצות. אפשר יהיה לומר שתהיה לשר הסמכות לפטור מן החובות לפי סעיף 3, לאחר התייעצות בוועדה מייעצת. בדרך זו יש לקוות שלא נהיה כפופים לשירות לבו של מישהו. אנו מציעים שבוועדות המייעצות ישתתפו הארגונים המוכריים, המופיעים בצווים בצורה ספציפית.

מר ליכט :

לא יתכן שהתקנות יסדירו את פעולתו ודרכי ניהולו של מלון, למשל, כאשר התקנות מוצעות על ידי פקידים ולא על ידי מומחים ובעלי מקצוע. האומי של מלון שונה בתכלית מאופיים של שירותים אחרים, ולכן היה רצוי להפריד בחוק בין בתי המלון ובין שאר שירותי התיירות, ולהשאיר את קביעת התקנות בידי מועצה ציבורית מקצועית המורכבת ממומחים בשטח זה. החלטות המועצה תזאת יהיו טעונות אישור שר-התיירות, אבל זו תהיה מועצה מקצועית. היא צריכה להתחלק למועצות משנה, אשר יטפלו בנושאים ספציפיים, כגון דירוג בתי-המלון, הכשרה מקצועית של צוותי העובדים השונים וכיוצא באלה. כל התקנות של המועצה יהיו כפופות לאישור השר, אבל תוך שמירת אוטונומיה מסוימת של הענף. אנחנו חושבים שהטיפול בנושאים אלה עד כה לא הוכיח מומחיות מיוחדת.

יש לי שאלה נוספת: בית מלון חייב היום לקבל הרשיון לפי חוק רישוי עסקים; בשביל מה צריך לקבוע כאן צורך באישור נוסף? אני רוצה לציין שרוב החששות שלנו לגבי כל החוק הזה אינם נובעים מן המציאות של היום, אבל אי אפשר בשעה שדנים על חוק ועל תקנות להסתמך על נסיון אישי שישנו היום, כלומר על גישתו של שר מסויים או של פקיד מסויים. אנחנו מוכרחים לקבוע בחוק שיחוף פעולה אמיץ בין משרד התיירות המפקח על החוק, ובין אנשי המקצוע של הענף.

היו"ר ש. תמיר :

האם אתה לא חושש למסור את הפיקוח על הענף בידי ארגונים אינטרסנטיים הם יהיו יותר יעילים.

מר ליכט :

הנסיון עם הוועדות הציבוריות לא תמיד הוכיח את עצמו. יש בהחלט בסיס לדרוש התייעצות כדי שלא תהיה החלטה חד-צדדית וללא ערעור,

מ. חריש :

אבל לא הייתי מציע למסור את הפיקוח בידי הגורם שצריך להיות מפקח.

א. לבני :
אני מציע להמשיך במסגרת של פיקדון בלתי מוגבלות לאיזהשהו ש.ר. אם
המסגרת הזו תהיה צמודת לקבל ייעוץ, הרי יש לקבוע זאת בחוק;
נקבע גם ועדה מיעוטה וגם צורך באיגוד ועדת הכלכלה של הממשלה.

היו"ר ש. תמיר :
לגבי סעיף קטן (2) אני מציע לוותר על הפיסקה "והבאים
למקום מתן השירות" כי זה כלול במילא במונח "המשתמשים בשרות".
מר קולני :
אפשר לקבל את זה.

היו"ר ש. תמיר :
איזו ערובה אתם רוצים לקבל, לפי סעיף קטן (3)?
מר קולני :
ברוב הארצות דורשים שכל משרד נסיעות יפקיד ערובה מסוימת,
המיועדת לתת חשובה באותם מקרים שקרו עכשיו באנגליה, למשל,
כאשר הסוכן משט את הרגל ואילו התיירים ששלמו לו, נשארו תקועים בארצות שונות בעולם. גם אם קורה
משהו לסוכן, התיירים שנרשמו אצלו צריכים להיות מובטחים. זה גם יענה על בעיה נוספת: אם תייר
שעזב את הארץ מתלונן על מחיר מופרז שגבו ממנו או דרשו ממנו בתנאות מסוימת, צריכה להיות האפשרות
לפנות אותו אם תלונתו מוצדקת, גם אם בעל העסק איננו רוצה או איננו מסוגל להחזיר את הכסף.
היו"ר ש. תמיר :
זה יכול להיפתר למס מכביד מאד על בעלי העסקים.

מר קולני :
מסובסידיות הנסיעות דורשים כבר היום להפקיד 50,000 לירות.
לגבי הביטוח, אני רוצה לציין שבתי המלון לא תמיד מבטחים.
גם את חפצי התיירים.

א. לבני :
אני לא הושב שצריך לדרוש פיקדון או ערובה, כי קשה לקבוע מהו
המכום המתקבל על הדעה וגם זה משתנה עם שינוי ערך הכסף. אני
מציע ללכת בדרך של ביטוח, ולהייב את העסקים הללו לעשות ביטוחים, כפי שיש היום בימות פקדונות, וזה
נחשב להוצאה מוכרת.

מר שרף :
מי יכולט מה הן ההתחייבויות והחובות? פקיד במשרד התיירות,
או בית המשפט? אם יש מקום לתבוע פיצויים מבית עסק, הרי
צריך להגיש תביעה אזרחית, ובית המשפט יקבע שצריך לשלם פיצויים. הערובה לכך הוא ההון העצום של בית
העסק. כל הבטחונות הנוספים שרוצים לדרוש כאן עולים כסף רב ומייקרים את השירות. אפשר לקבוע בחוק,
שהתנאי לקבלת רשיון צריך להיות הון עצמי יותר גבוה, אבל בשביל מה דורשים פיקדון נוסף?

מר בן-ארצי :
אנחנו הושבים שחייבת להיות ערובה. היו מקרים רבים של
חברות המענה ומובכניות נסיעות שעם קבלת הרשיון היה להם
הון מספיק, אבל כעבור זמן נשארו ללא אמצעים, והתיירים לא היו מוגנים.

מר ליכט :
אם רוצים לכלול כאן גם את האחריות לחפצי האורחים, אי אפשר
לדון בעניין מבלי להתייחס לחוק השומרים. יתכן שהמקום הנכון
להסדיר את בעיית אחריות בעל המלון לחפצי האורח זה באמת במסגרת חוק התיירות, וצריך להוציא את
ההוראות מחוק השומרים. אהיה מוכן להביא לישיבה הבאה הצעה קונקרטית בעניין זה, כי לא התכוננתי
להיום בעניין חוק השומרים.

היו"ר ש. תמיר :
אני רוצה לציין שיש דיספרופורציה בין הזעקה על החוק, שהועלה
לצבי שנים, ובין העובדה שארגון פבוסס כמו שלכם, איננו מוכן
לריון. אני ממליץ מאד שבכל הישיבות שאליתן תזמנו, תהיו מוכנים בכל העניינים הנוגעים לכם. אנחנו
זקוקים לסיוע המקצועי שלכם, ויתכן שתהיה נכונות מצד משרד התיירות לקבל הצעות קונקרטיות ומבוססות.

מר רזיאל :
מאותם משרדים שהזכיתו את עצמם כרציניים ומבוססים במשך 20,
ואפילו 30 שנה, אי-אפשר לדרוש היום ערבויות כספיות שיתנו
"שירות מהימן ונאות"; אי אפשר לקבוע פנום מתאים לכך ולהעריך את זה בכסף. ואולם לגבי עסקים חדשים
אפשר וצריך לדרוש את זה. זה נעשה גם היום, כאשר משרד הרוש מבקש רשיון.

היו"ר ש. תמיר :
אותם מקרים מפורטמים באנגליה של התמוטטות סוכנויות נסיעות,
הוכיחו דוקא את ההיפך: התמוטטו משרדים וותיקים וידועים.

מ. חריש :
אינני בטוח אם הסעיף המוצע כאן מסדיר את העניין בדרך היחידה
האפשרית. יתכן אולי למצוא פתרון לאבטחת התיירים מפני זקלות
אצל הסוכן, על ידי יצירת קרן של הענף, או קרן של משרד התיירות. אם הסוכן מגיע לפשיטת רגל, הערובה
שלו ממילא לא תענה על הבעיה.

מר שרף :
אני רוצה להבהיר מה קרה באמת באנגליה, כדי שלא תחשבו
שזו אותה בעיה. אותן חברות נסיעות לא העבירו את
החשלומים לסוכני השירותים בארצות אחרות, ומשום כך הסוכנים הללו הפסיקו לתת שירות לתיירים
שבאו מטעם החברות האלה. נניח שאני מקבל הזמנה לדאוג כאן לשירותים עבור אלף תיירים מארצות הברית,
ואילו הסוכן באמריקה לא העביר לי את הכסף. בינתיים התייר הגיע הנה, ומכיוון שהצ'ק הוחזר ללא
כיסוי, אין לי אפשרות לתח לו את השירותים.

היו"ר ש. תמיר :
לדעתי הנוסח כאן כל כך רחב, שהוא מקיף את הכל.

גב' פנחסוביץ:

כאן לא אומרים כיצד הדבר ייעשה; כאן מבקשים רק את אישור הוועדה לשר להתקין תקנות שיטדירו את הנושאים הללו בצורה זו או אחרת, ומאחר והתקנות יובאו לאישור וועדת הכלכלה, יהיה מקום לדון לגופו של עניין, כאשר השר יציע את הצעתו.

מר גיבתון:

עצם העניין הכרחי, מכיוון שקיימת בעייה של אחריות לתמורה שהתייר מקבל בארץ עבור כספו. כאשר מדובר באזרח רגיל, הוא יכול להגיש תביעה משפטית כאשר הוא נפגע, ובמוקדם או במאוחר העניין ימצא את פתרון הצודק בעזרת בתי המשפט. ואולם התייר עוזב את הארץ אחרי 10 ימים; הוא הפסיד כאן את כספו יאח החופשה שלו, ואין לו שום פיצוי. הוא לא יכול לחזור הנה כדי לעקוב אחרי התהליך המשפטי הרגיל.

היו"ר ש. תמיר:

אני מציע למר קולני לעשות שינוי בנוסח, ולהבחין בין התחייבויות לחובות. לא מעניננו לקבוע כאן מה הם חובותיו של העסק; כמו כן אני מציע לכתוב בפירוש "מילוי התחייבויותיו לתייר". צודק בוודאי גם הערתו של מר רזיאל, שאי אפשר לנקוט סכום שימש ערובה כספית ל "שירות מהימן ונאות". אחת רשאי לקבוע זאת כתנאי לרשיון, ואפשר להפעיל נגדו סנקציות אם השירות שלו איננו מהימן. טוב היה אילו החוק כולו נוסח בצורה מפורטת יותר, ספציפית יותר. ההכללה, הן שיוצרות את הרתיעה שלנו. יתכן שאילו היית מפרסם בין התקנות הנוגעות לבתי מלון ובין הסעיפים הנוגעים לשאר שירותי התיירות, היה לנו יותר קל לדון בזה.

מר קולני:

זהו רק חוק מסגרת, ואנחנו רוצים לקבוע את הדרכים המעשיות לביצוע בתקנות, שיובאו לאישור וועדת הכלכלה. בעניין זה טרם נקבע דבר. בכל אופן קיימת הבעייה כשהתייר שנהו בחנות במלון, ובשובו לארצו רואה שמכרו לו דבר מזויף, יוכל לפנות בטענה והקרן תבטיח שכספו אמנם יוחזר. כמובן שאפשר להפנות אותו לבית משפט, אבל לא מעשי לדרוש ממנו שיבוא שוב ארצה למטרה זו. הקרן הזאת חשמה כדי לפצות אותו.

היו"ר ש. תמיר:

עכשיו אני מבין שאתם מתכוונים להקים אינסטנציה שתפעל במקום בית משפט, ותפצה את התיירים מתוך הקרן הזאת, ללא החלטה של בית משפט. האם אתם מתכוונים שהשר יוכל, על ידי קביעה בתקנות, לקבוע את דרכי חילוט הקרן?

מר קולני:

ההסדרים הללו נקבעו בהרבה ארצות, ואולי אנחנו נביא דוגמה מפורטת כיצד זה מתנהל, כיצד קובעים שצריך לפצות את התייר מקרן הערובה.

היו"ר ש. תמיר:

אני מציע שלאור ההערות שנשמעו בדיוני הוועדה, תתחילו כבר לעבוד באופן מקביל על רביזיה של הסעיפים הראשונים, כדי שהנוסח המתוקן יהיה לעיני חברי הוועדה והגורמים המעוניינים. אבקש גם את כל נציגי הגורמים המעוניינים להיכנס ל"הילוך גבוה" בעזרת היועצים המשפטיים שלהם, כדי שנוכל להתקדם בצורה יותר מהירה ופמציפית.

מר בן-ארצי:

הייתי מציע שהיועצים של משרד התיירות גם יתייחסו לתומר שהבאנו בכתב בתזכירים שלנו, ויעירו את הערותיהם.

היו"ר ש. תמיר:

בוודאי רצוי שיהיו מגעים בין הגורמים המעוניינים ובין המשרד באופן ישיר, ואולי גם תגיעו לידי תיאום. זה וודאי יועיל לזירוז הדיונים שלנו כאן.